

SHAKESPEARE SOM INDRE SUPERVISOR

Murray Cox og Alice Theilgaard:

*Shakespeares as Prompter.**The amending imagination and the therapeutic process*

(foreword by Adrian Noble and Ismond Rosen).

Jessica Kingsley Publishers. 480 p. Pris: 22,50 £.

Bo Møhl

Shakespeare as Prompter – Shakespeare som sufflør – er titlen på Murray Cox og Alice Theilgaards nye bog, der tager livtag med teater og psykoterapi.

Sædvanligvis arbejder en sufflør i det skjulte fra sin sufflørkasse på scenen, hvor han visker de glemte ord til skuespilleren, således at stykket kan fortsætte. Suffløren er således en, der forbindes med fejl og mangler, og de fleste skuespiller vil formodentlig helst glemme situationer, hvor de har måttet støtte sig til en sufflør.

En sufflør kan således beskrives som en form for ledsager, der giver assistance, når der er behov. I en vis forstand kan vi sige, at terapeuten i psykodynamisk psykoterapi »suffleres« af sine ubevidste forestillinger – disse står i et resonans forhold til patientens ubevidste. Vores indre billeder, fantasier og fornemmelser i løbet af den terapeutiske session kan beskrives som sufflørens stikord, der hjælper os til at skabe en sammenhængende fremstilling af patientens ofte kaotiske, brudstykkeagtige ud-sagn. Man kunne også kalde denne proces for empati.

I deres tidligere bog *Mutative Metaphors in Psychotherapy* med undertitlen »The aeolian mode« (fra 1987) udvikler Cox og Theilgaard lignende tanker. Bogens undertitel refererer til vindharpen – æolsharpen – der ophængt i et træ spiller musik ved at vinden rører dens strenge. Æolsharpen er her en metafor for den proces, hvor patientens historie skaber resonans hos terapeuten – følelser, fornemmelser, associationer og fantasier.

I *Shakespeares as Prompter* udvider Cox og Theilgaard perspektivet og inviterer os med ind i deres associative univers – den klangbund, der hos dem aktiveres, når de arbejder med psykoterapi. Deres »sufflørkasse«

hedder Shakespeare, men, understreger forfatterne, kunne også være andre forfattere. Et at bogens anliggender er »to explore some of the creative promptings which theatre whispers in the air of therapy«.

I den forstand er *Shakespeares as Prompter* en direkte fortsættelse af bogen fra 1987, hvor de beskriver anvendelsen af metaforer i psykoterapi. Det billedlige udtryk – en metafor, der dumper ned i det ubevidste fra himlen eller fra det dramaturgiske/litterære armamentarium – giver den terapeutiske proces en musisk dimension, der aktiverer det ubevidste – »The images that touch the depths before they stare the surface«, som forfatterne beskriver det med Bachelards ord.

Cox og Theilgaard beskriver relationen imellem teater og psykoterapi som en »double helix« og peger blandt meget andet på den kreative proces. Både teater og terapi må skabe noget *nyt* – både på scenen og i terapilokalet gælder den poetiske proces »to call into existence that which was not there before«. Hvis ikke udsagnet, erkendelsen eller indsigten er *ny* har den ingen effekt, men opløses og forsvinder som gentagelse og trivialitet. Derfor må skuespilleren såvel som terapeuten arbejde med sine udtryksformer – et tema, der er i den traditionelle psykoterapi litteratur oftest ignoreres. Bogen rummer kapitler om noget i terapilitteraturen så sjældent som sprog, rytme og kadence, hvis relevans slående bliver illustreret med dramaturiske eksempler.

At psykoterapi må rumme musiske elementer ved vi fra Winnicott, der har fortalt os at »psychotherapy have to do with two people playing together« og Joyce Mc Dougall har med sine titler »The theatre of the mind« og ».....body« anvendt en dramaturisk metaforik. Cox og Theilgaard peger på, at pointen i såvel kunst som psykoterapi er at bringe os i kontakt med ting, der enten er for tæt på eller for langt væk til, at vi kan se dem i vores sædvanlige liv. Både i kunsten og i den psykoterapeutiske setting kan vi etablere kontakt med det farlige og angstprovokerende, og deri ligger i sidste instans et *tematisk fællesskab*, som gør Shakespeare nærværende. I en række kapitler afsøges temaer som seksualitet, krop, sind og galskab i Shakespeares forfatterskab – både her og i psykoterapi, kommer vi ofte ud at vippe på eksistensens grænser på punktet før det frie fald.

Cox og Theilgaard peger på at Shakespeaere kan bidrage med at spejle den kliniske virklighed og sætte den ind i en ny eller anden sammenhæng. De slutter bogen med at referere til et citat fra Philip Brockbank: »Shakespeare uses a polarizing lens which brings the colours out«. Det er den eksistentielle dybde, der gør Shakespeare til sufflør – det er ikke det glemte ord han bidrager med, men den »glemte« dimension.

Bogen igennem advarer forfatterne imod at bruge »interessante citater« for at peppe sproget op eller virke interessant – det der ligger dem på sinde, er kunstens/fænomenologiens bidrag til forståelsen af vores væren i verden. Med et udtryk fra Casement, taler Cox og Theilgaard om Shakespeare som en »indre supervisor«.

Og dette bliver han selvfølgelig blot for den kongeniale læser – hvilket ikke er os alle forundt.

Det er dog en pointe, at *Shakespeares as Prompter* »giver os lov« til at inddrage det kunstneristiske og mytiske univers i psykoterapi – og hermed bidrager den til at mindske den »værensglemsel«, som med Heideggers ord præger dele af den moderne psykiatri.

480 sider fylder omtrent som en stor mursten. Her er tale om et murstensværk med en lang litteraturliste og mange præcise referencer. At der er tale om en uhyre gennemarbejdet bog er formodentlig overflødig at nævne. *Shakespeares as Prompter* er en kraft præstation, hvis mange facetter næppe lader sig referere i kort form. Det fornemmes tydeligt, at bogen er skrevet ud fra et overskud og en dybtfølt interesse for både terapi og teater. Sine steder er bogen ligefrem smukt affattet – og langt fra så vanskelig at gå til, som *Mutative Metaphors*. Der er ingen tvivl om, at *Shakespeares as Prompter* vil blive stående som en klassiker.